



Ministerie van Defensie

De nieuwe huisstijl voor Defensie

Inhoud

Voorwoord	3
Een korte introductie	5
Het rijkslogo	6
De nieuwe logo's voor Defensie	10
Vlakverdeling	12
Kleur	14
Typografie	18
Papier	21
Fotografie	22
Meer informatie op internet	24
Voorbeelden	25

Voorwoord

Medio 2007 besloot de ministerraad één gemeenschappelijke huisstijl in te voeren voor de Rijksoverheid. Alle organisaties die onder ministeriële verantwoordelijkheid vallen gaan de nieuwe rijkshuisstijl invoeren. Zo ook het Ministerie van Defensie met inbegrip van de Defensie Materieel Organisatie en het Commando DienstenCentra. Vanaf 1 januari 2010 wordt de nieuwe huisstijl binnen Defensie geleidelijk zichtbaar. We krijgen als het ware een nieuw gezicht waarin de verbondenheid met andere departementen tot uitdrukking komt. De krijgsmacht delen hebben een aparte positie gekregen. Zij presenteren zich volgens een concept dat gebaseerd is op de rijkshuisstijl, maar waarin de eigen emblemen zijn behouden. Op deze wijze is recht gedaan aan hun bijzondere status.

Een nieuwe huisstijl is altijd even wennen. Maar 'zien is geloven'; de nieuwe huisstijl is stijlvol en aansprekend. We zijn er in geslaagd ook in beeld de eenheid van de defensieorganisatie tot uitdrukking te blijven brengen.

Dit boekje geeft in het kort weer hoe de rijkshuisstijl er voor Defensie uit ziet en welke aanvullende keuzes Defensie heeft gemaakt. Uitgebreide informatie over de rijkshuisstijl en de toepassing hiervan voor het Ministerie van Defensie is te vinden op rijkshuisstijl.communicatieplein.nl/defensie.

Joop Veen
Directeur Voorlichting en Communicatie

Een korte introductie

Hoe geef je toekomst aan traditie? Hoe ondersteun je een uitstraling van autoriteit, zonder autoritair te worden? Hoe maak je de overheid toegankelijk, zonder populair te doen? Hoe laat een overheid ambitie zien in vormgeving, zonder ongeloofwaardig te worden? Deze vragen hebben een grote rol gespeeld bij de vormgeving van het nieuwe logo en de rijkshuisstijl.

De Rijksoverheid heeft een (nieuw) gezicht. De invoering van één logo en één stijl zijn randvoorwaardelijk voor een herkenbare en toegankelijke overheid. Ontkokering in beleid, uitvoering en dienstverlening of handhaving kan niet zonder eenheid in communicatie. Naast meer herkenbaarheid voor burgers levert implementatie van één rijkshuisstijl aantoonbare efficiencyvoordelen op.

Altijd in dienst van het gedeeld belang, dat is hoe de Rijksoverheid wil worden gekend. Niet de Rijksoverheid zelf staat centraal, maar een eenduidige presentatie richting burgers. Dit maakt dat gekozen is voor een rijkshuisstijl die helder, handhaafbaar en consistent is. Een stijl die richting geeft en ruimte, met als centraal uitgangspunt: intrinsieke kracht, kracht vanuit bescheidenheid.

De rijkshuisstijl is gedefinieerd op de volgende punten: logo en woordmerk, kleur, vlakverdeling, typografie, papier en fotografie.

Het rijkslogo

Het rijkslogo is een samenstelling van een beeldmerk en een woordmerk.

Het logo wordt altijd bovenaan, in het midden van een communicatiemiddel geplaatst. Deze positie verbeeldt de plaats die de Rijksoverheid inneemt: midden in de maatschappij en boven alle partijen, want de Rijksoverheid staat in dienst van het algemeen belang. Een Rijksoverheid die niet overheerst, maar letterlijk en figuurlijk de balans verstaat tussen ordenen, richting geven en ruimte creëren.

Beeldmerk

Het beeldmerk bestaat uit een lint met onderin een illustratie geïnspireerd op het Rijkswapen. In samenspraak met de Hoge Raad van Adel voldoet de illustratie aan de heraldische wetten. Het beeldmerk is relatief 'klein' en staat voor een Rijksoverheid die in zijn uiterlijk en toepassing autoriteit heeft zonder autoritair te zijn, die herkenbaar is en de inhoud centraal stelt.

Voor het lint zijn vijf kleuren blauw gekozen die de veelkleurigheid van de Rijksoverheid symboliseren. De vijf kleuren verlopen van donker naar licht: de donkerste heet Rijksoverheid blauw 1, de lichtste Rijksoverheid blauw 5. Op de meeste uitingen wordt Rijksoverheid blauw 1 of 2 gebruikt. De kleurkeuze is afhankelijk van de achtergrond waarop het logo wordt geplaatst.



Beeldmerk uit het rijkslogo, in kleur 1 tot en met kleur 5.

Het beeldmerk heeft met het woordmerk een vaste verhouding. Het logo heeft voor de meest gangbare drukwerktoepassingen een vaste afmeting. Dit om de eenduidige presentatie te waarborgen. Raadpleeg voor juist gebruik de logorichtlijnen op internet.

De Defensielogo's

Het Ministerie van Defensie, de Defensie Materieel Organisatie en het Commando DienstenCentra nemen de rijksstijl één op één over. De krijgsmachtdelen hebben een aparte positie. De symbolen die zij voeren waarborgen een eeuwenoude traditie die de uniekheid van de krijgsmacht belichaamt en die aansluit bij internationale militaire tradities. Op basis daarvan is een concept ontwikkeld dat is gebaseerd op de rijksstijl, maar waarin de traditionele emblemen en de kleuren van de krijgsmachtdelen behouden blijven. Zij krijgen een oranje lint (als verwijzing naar het Koningshuis) waarin het eigen onderdeelseembleem is geplaatst.



Rijksoverheid



Ministerie van Defensie



Commando DienstenCentra
Ministerie van Defensie

Woordmerk

Op een vaste positie rechts van het beeldmerk staat het woordmerk. Door de positie van het woordmerk is de afzender direct duidelijk. Deze duidelijkheid past bij een herkenbare en toegankelijke overheid. Welke organisatienamen er naast het logo geplaatst mogen worden, is vastgesteld in de afzenderstructuur:

Laag 1 – Moeder

De eerste laag is de 'Rijksoverheid'. Dit wordt gebruikt in situaties waar het vanuit de ontvanger gezien logisch is om als één afzender op te treden. Hierbij gaat het in beginsel om voorlichting aan het grote publiek. Denk aan de wervingscampagnes 'Werken bij het Rijk'.

Laag 2 – Dochter

In relatie tot de Rijksoverheid zijn de departementen de dochters. Ook onderdelen die een relatief onafhankelijke positie hebben ten opzichte van het moederdepartement krijgen de status van dochter.

Laag 3 – Kleindochter

Diensten en agentschappen worden als een kleindochter aan het logo toegevoegd. Voorbeelden zijn de Rijksgebouwendienst en Rijkswaterstaat. De naam van de kleindochter komt boven en de naam van het departement cursief gedrukt eronder. Organisatieonderdelen van een departement als een Directoraat-generaal, een directie of een afdeling mogen niet aan het logo worden toegevoegd.

De nieuwe logo's voor Defensie



Ministerie van Defensie



Defensie Materieel Organisatie
Ministerie van Defensie



Commando DienstenCentra
Ministerie van Defensie



Koninklijke Marine



Koninklijke Landmacht



Koninklijke Luchtmacht

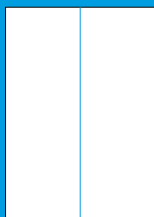


Koninklijke Marechaussee

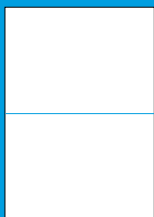
Vlakverdeling

De rijkshuisstijl wordt gekenmerkt door een eenvoudige vlakverdeling. In iedere uiting kan vanuit het midden van het vlak een verticale of horizontale as getrokken worden. Deze as is de begrenzing voor kleurvlakken, fotografie of typografie.

Het beeldmerk staat altijd bovenaan, exact in het midden van het vlak. Verder ondersteunt de vlakverdeling de opbouw van de boodschap.

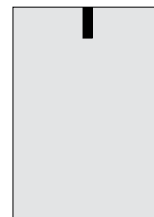
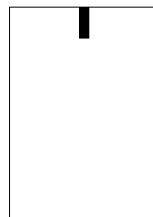


Verticale as



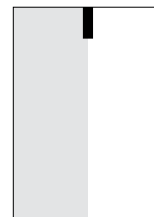
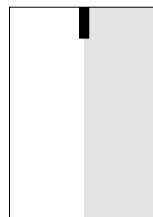
Horizontale as

Over de toepassing van de vlakverdeling en het bijbehorende kleurgebruik worden richtlijnen ontwikkeld. Deze worden gepubliceerd op internet (rijkshuisstijl.communicatieplein.nl/defensie).



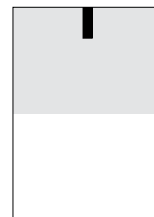
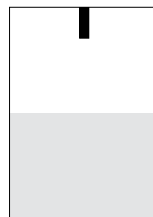
Volledig vlak

Vlak invullen met de hoofdkleur of een foto van het defensieonderdeel.



Halfvlak verticaal

Links of rechts invullen met de hoofdkleur of een foto van het defensieonderdeel. Tekst in één van beide vlakken.



Halfvlak horizontaal

Boven of onder invullen met de hoofdkleur of een foto van het defensieonderdeel. Tekst in één van beide vlakken.

Mogelijke vlakverdelingen.

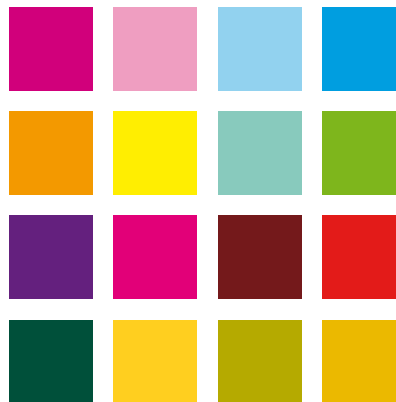
Kleur

De rijkshuisstijl heeft een palet van zestien verschillende kleuren. Deze kleuren zijn geïnspireerd op het kleurrijke Nederlandse landschap en de Nederlandse schilderkunst. Daarnaast zijn er nog vijf vastgestelde kleurverlopen. Deze kleuren maken het mogelijk om juist ook de verscheidenheid van de Rijksoverheid te laten zien wanneer dat nodig is.

Voor het Ministerie van Defensie zijn uit het kleurenpalet drie kleuren gekozen. Dit zijn oranje, paars en blauw. Het is de set kleuren die in de huidige huisstijl ook gehanteerd wordt, met één significant verschil: oranje wordt de hoofdkleur voor Defensie.

Omwille van eenduidigheid en onderscheidend vermogen ten opzichte van de andere ministeries, mag voor Defensie geen gebruik worden gemaakt van de overige dertien kleuren uit het kleurpalet van de rijkshuisstijl. Ook de kleurverlopen worden niet toegepast voor Defensie.

Kleurpalet rijkshuisstijl



Kleurverlopen rijkshuisstijl



De reden waarom de huidige kleurensset in stand wordt gehouden is eenvoudig: de kleuren vertegenwoordigen een gedachtegoed dat Defensie ook in de toekomst wil behouden.

Oranje is een onmiskenbare verwijzing naar het Koningshuis en blauw is de kleur die algemeen bekend is als de kleur van internationale vredesmissies. Beide kleuren toegepast op een witte achtergrond is een indirecte verwijzing naar de originele Nederlandse driekleur: oranje, blanje, bleu en passen uitstekend bij de identiteit van de krijgsmacht: altijd en overal inzetbaar voor vrede en veiligheid, in eigen land en daar buiten. Ten slotte is paars de kleur die de verdergaande samenwerking tussen de defensieonderdelen representeert. Een proces waar vaak letterlijk naar wordt verwezen als 'verpaarsing'.

De kleurverdeling voor Defensie is als volgt:

Ministerie van Defensie:

Hoofdkleur voor vlakken: oranje

Ondersteunende kleuren: paars, wit en blauw

Defensie Materieel Organisatie en Commando DienstenCentra:

Hoofdkleur voor vlakken: wit

Ondersteunende kleuren: oranje, blauw en paars

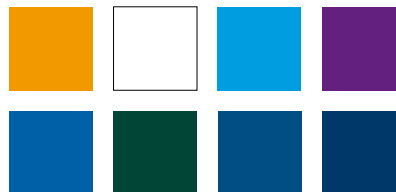
Krijgsmachtdelen:

Hoofdkleur voor vlakken: eigen krijgsmachtdeekleur

Primaire steunkleur: oranje

Ondersteunende kleuren: blauw, wit en paars

Kleurpalet Defensie



	Rijksoverheid Oranje Hoofdkleur voor ministerie, DMO en CDC.		Marineblauw (PMS 286, 100C 55M 0Y 6K): hoofdkleur Koninklijke Marine
	Rijksoverheid Hemelblauw Steunkleur voor alle defensieonderdelen.		Landmachtgroen (PMS 3302, 100C 0M 65Y 70K): hoofdkleur Koninklijke Landmacht
	Rijksoverheid Paars Steunkleur voor alle defensieonderdelen.		Luchtmachtblauw (PMS 541, 100C 45M 0Y 40K): hoofdkleur Koninklijke Luchtmacht
	Wit Witte vlakken als 'steunkleur' voor DMO en CDC.		Nassaublauw (PMS 654, 100C 60M 0Y 50K): hoofdkleur Koninklijke Marechaussee

Voor de juiste kleurvertaling per communicatiemiddel zie de website of het handboek Kleurrijk.

Om een indruk te geven hoe de Defensiekleuren in de rijksstijl toegepast kunnen worden, zijn vanaf pagina 26 per defensieonderdeel voorbeelden gemaakt.

Typografie

Het lettertype vormt een wezenlijk onderdeel van iedere huisstijl. Voor de rijkshuisstijl is een eigen lettertype ontworpen: de Rijksoverheid Serif en Rijksoverheid Sans.

Een tekstletter en een kopletter die in de vormgeving van de rijkshuisstijl een belangrijke rol spelen. Behalve de visuele voordelen van een eigen letter zijn er natuurlijk de praktische. Alle rechten zijn afgekocht, zodat de Rijksoverheid haar letterfamilie op een onbeperkt aantal werkstations mag gebruiken.

Een uitzondering op het gebruik van de rijkslettertypen vormt de systeemletter Verdana. Deze letter wordt de standaard voor kantoorautomatisering, waaronder tekstverwerking en PowerPoint en zaken als internet en intranet.

Toegankelijk en herkenbaar

Rijksoverheid Serif Regular

Bescheiden maar toch krachtig

Rijksoverheid Serif Italic

Met autoriteit, niet autoritair

Rijksoverheid Serif Bold

Respect voor traditie en toekomst

Rijksoverheid Serif Bold Italic

Ruimte voor inhoud

Rijksoverheid Sans Regular

Letters voor de Rijksoverheid

Rijksoverheid Sans Italic

De Nederlandse lettertraditie

Rijksoverheid Sans Bold

Altijd in dienst van het gedeeld belang

Rijksoverheid Sans Bold Italic

Papier

Binnen de rijkshuisstijl wordt gebruik gemaakt van wit papier. Dus geen offwhite of andere tinten. Wit papier past bij het heldere beeld dat de Rijksoverheid wil uitstralen. Uiteraard kent wit vele gradaties en kan de witheid per papiersoort variëren. Er zijn drie categorieën papier benoemd:

RijksBank

Een gladde, kopieer/printbare papiersoort met een geringe doorschijnendheid. Bedoeld voor de correspondentiereeks, formulieren en enveloppen;

RijksOffset

Een ongestreken papiersoort, bedoeld voor drukwerk met een matte, ongestreken uitstraling;

RijksMC

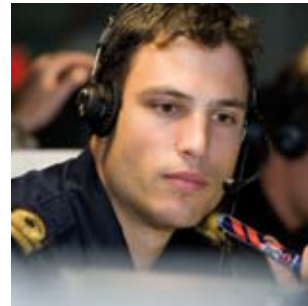
Een gestreken, halfmatte (Silk) papiersoort bedoeld voor drukwerk met een gestreken uitstraling.

Fotografie

Voor fotografie zijn richtlijnen opgesteld.
De basis zijn de volgende twee uitgangspunten:

- De huisstijl is een platform voor communicatie, waarbij niet vorm maar inhoud centraal staat. Beeld is daarmee functioneel: ondersteunt, vult inhoudelijk aan, legt uit. Daarom wordt in beeld altijd een onderwerp uitgelicht en is de verbeelding van dat onderwerp helder en expliciet. Voorkom dus generieke beelden en sfeerbeelden, tenzij deze functioneel zijn.
- De Rijksoverheid werkt voor de samenleving, altijd in dienst van het gedeeld belang. In beeld betekent dit dat de aanwezigheid en invloed van de mens altijd voelbaar is. De mens in zijn omgeving staat centraal. Dat kan direct, de mens in beeld, of indirect, sporen van de mens: een gemetselde muur, een gesnoeide boom, een dijk, een weg.

Vijf kenmerken voor fotografie zijn: krachtig, helder, sober, geloofwaardig en Nederlands.



Meer informatie op internet

Dit boekje is bedoeld als eerste introductie om een beeld te krijgen van de rijkshuisstijl en hoe die binnen Defensie vorm zal krijgen. Alle huisstijlrichtlijnen zijn te raadplegen op internet **rijkshuisstijl.communicatieplein.nl/defensie**.

Voor elke deelnemende organisatie is een afgeschermd gedeelte ingericht, een subsite, waar de algemene richtlijnen, logo's en lettertypen kunnen worden gedownload. Deze informatie wordt de komende maanden aangevuld met concrete voorbeelden, sjablonen en werkinstructies voor het Ministerie van Defensie en de defensieonderdelen.

Om toegang te krijgen tot het afgeschermd gedeelte van Defensie, de Defensie Materieel Organisatie en het Commando DienstenCentra is een inlogcode en wachtwoord vereist. Deze worden via de communicatieorganisatie bekend gesteld. Ook voor de krijgsmachtdelen wordt een subsite ingericht.

De rijkshuisstijl en die van Defensie blijven voortdurend in ontwikkeling. Raadpleeg de huisstijlwebsite regelmatig. Je kunt je ook abonneren op de RSS-feeds om op de hoogte te blijven van de nieuwsberichten. Let op: deze berichten zijn afkomstig van de Rijksvoorlichtingsdienst en hebben niet altijd betrekking op Defensie.

Voorbeelden

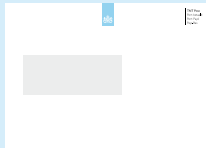
Op de volgende pagina's staan voorbeelden waarin de rijkshuisstijl is toegepast op diverse huisstijldragers. Verder geven de voorbeelden een beeld van hoe publicatiemiddelen als PowerPoint-presentaties, brochures en periodieken eruit kunnen gaan zien na implementatie van de rijkshuisstijl.

De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijkshuisstijl toegepast kan worden. De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.

Ministerie van Defensie



Brief / envelop / visitekaartje



Vlaggen en banieren



CD-hoes + CD



Beursmateriaal



PowerPoint



Rapportomslagen



Brochures



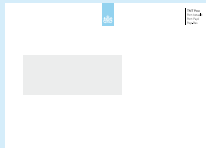
Periodiek

De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijkshuisstijl toegepast kan worden. De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.

Defensie Materieel Organisatie



Brief / envelop / visitekaartje



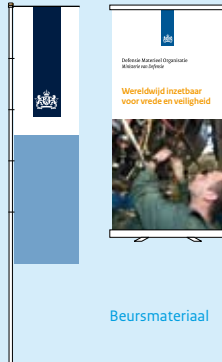
CD-hoes + CD



PowerPoint



Vlaggen en banieren



Beursmateriaal



Rapportomslagen



Brochures



Periodieken

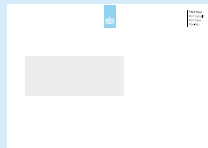


De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijkshuisstijl toegepast kan worden. De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.

Commando DienstenCentra



Brief / envelop / visitekaartje



Vlaggen en banieren



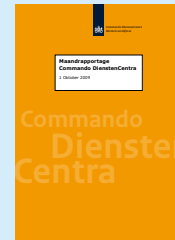
CD-hoes + CD



PowerPoint



Beursmateriaal



Rapportomslagen



Brochures



Periodieken

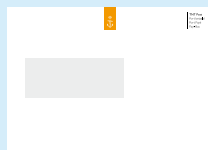


De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijkshuisstijl toegepast kan worden. De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.

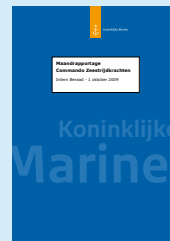
Koninklijke Marine



Brief / envelop / visitekaartje



CD-hoes + CD



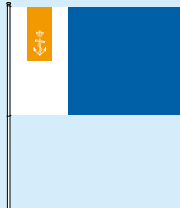
Rapportomslagen



Brochures



PowerPoint



Vlaggen en banieren



Beursmateriaal



Periodieken

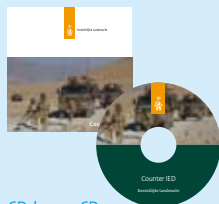
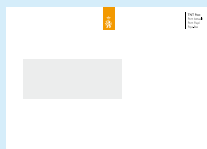


De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijksstijl toegepast kan worden. De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.

Koninklijke Landmacht



Brief / envelop / visitekaartje



CD-hoes + CD



PowerPoint



Vlaggen en banieren



Beursmateriaal



Rapportomslagen



Brochures



Periodieken

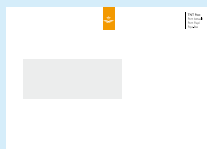


De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijkshuisstijl toegepast kan worden.
De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.

Koninklijke Luchtmacht



Brief / envelop / visitekaartje



Vlaggen en banieren



CD-hoes + CD



PowerPoint

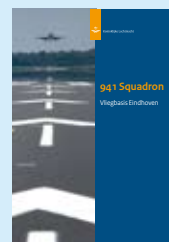


Beursmateriaal

De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijkshuisstijl toegepast kan worden. De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.



Rapportomslagen



Brochures



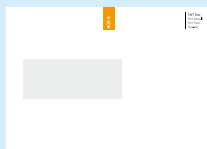
Periodieken



Koninklijke Marechaussee



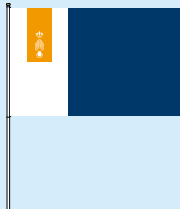
Brief / envelop / visitekaartje



CD-hoes + CD



PowerPoint



Vlaggen en banieren



Beursmateriaal



Rapportomslagen



Brochures



Periodieken



De getoonde voorbeelden zijn ter illustratie van hoe de rijkshuisstijl toegepast kan worden. De voorbeelden hebben geen referentiewaarde.



Wil je meer weten?

Bezoek de website:

rijkshuisstijl.communicatieplein.nl/defensie.

Je vindt er onder meer actualiteiten, richtlijnen, InDesign-bestanden en diverse tools.

De invoering van de rijkshuisstijl bij het Ministerie van Defensie wordt aangestuurd door de Directie Voorlichting en Communicatie. Elk defensieonderdeel heeft een eigen aanspreekpunt. Een overzicht van contactpersonen staat op intranet onder **portaal/bedrijfsvoeringprojecten/ implementatie rijksbrede huisstijl**.

Uitgave:

Ministerie van Defensie, Directie Voorlichting en Communicatie

Tweede druk, maart 2010